★ దురదృష్టరేఖ ★

పి. సత్యమూర్తి

●

రెండు సంవత్సరాల క్రితం మా దొడ్లో తుమ్మ మొక్క మొలిచింది పట్టివేసింది కాని మూలన్ని దానివంక జూచేవారెవరూ లేకపోయారు. ఎవరు చూడకపోయినా దొడ్డిచుట్టూవున్న నాలుగు గోడలే దాన్ని కాపాడు తోందేవి ఈ ఆధారం జూచుకొని గబ గబా పెరిగిపెద్దదౌతోంది తుమ్మమొక్క. ఇంతలో తుపానుపోగై తుమ్మమొక్క జుట్టు పట్టుకొనిఊపి నానా బీభత్సంగా తయారుజేసింది దాంతో కరుపుబ్బోరక గోడమీదనుదురు, ఆ తరువాత గోడమూల ముక్కను పడగొట్టింది దొడ్డి అనాధశరణాలయమైపోయింది. ఆ నాటి నుంచీ మాదొడ్డి జూడని మేకేలేదు మేకలన్నిటికి మేత పెడుతూ తుమ్మమొక్క తూలిపోయింది.

ఒకనాడు దొడ్లో స్నానంజేస్తూ మొక్కొంక జూసాను, ఉన్న నాలుగాకుల్నీ తింటోంది మేక. నాకు నవ్వొచ్చింది. పాపం! పెరిగిపెద్దదై! వడ్రంగి చేతిలో నాగలిగామారి చేనుదున్ని పంటపండించి పరోపకారం చేదామని మొక్కను కుంటూంటే వెధవమేక చిగిర్చిన ఆకల్లా తినేస్తోంది. ఇంకిదాని మొహం పురోభివృద్ధి పరోపకారం ఎక్కడినుండి వస్తుంది, అనుకున్నాను ఇంకా ఇంకా ఏవేవో ఆలోచించుకుంటూ స్నానంచేస్తున్నాను. మళ్ళీ ఒక మారుమొక్కవైపు జూచాను. ప్రొద్దుపొడు పెండ చిగురాకుల మీదపడి ఆవెలుగు నా కంట్లో పడింది ఆ క్రొత్తమార్పుకు కన్ను తట్టుకోలేకపోయింది. గబుక్కున కళ్ళు మూసుకొని కాస్త ప్రక్కకుజరిగి నిలబడ్డాను ఈస్థానంలో మార్పు భావంలోకూడా కల్గించింది

"నన్నుజూచి అలా పిచ్చిగ నవ్వడమే కాని నా పరోపకారాన్ని ప్రపంచానికి అందజేద్దామని లేదు లేకపోతే పడిపోయిన గోడ కట్టించకుండా అల్లావుంచి ఆకనుమలోంచి మేకలదండును నామీదకు పంపుతున్నావే. శత్రువులను తట్టుకోడానికి మానవులకే చేతకానపుడు కాళ్ళూ చేతులూ లేని ఈచెట్టుకెలా సాధ్యమనుకున్నావు. మానవ ప్రయత్నానికి దైవసహాయ్యం, దైవసహాయం ఎంతున్నా మానవప్రయత్నం లేకపోతే మీఎన్నట్లు పురోభివృద్ధి పరోపకారం వుండనే వుండదు. మీబ్రతుకు బాగావుంటే నన్ను జూచి నన్ను పీడించే వాళ్ళనుజూచీ నవ్వితే అందులో అర్థం వుంది. గులిగింతపూసలా తప్పుతెలుసుకోకుండా నవ్వడంమాత్రం చేతైంది" అని తిట్టిపోసి చివర హి! హి! హి!! అని నవ్వింది కూడాను. ఈ తిట్లన్నీ పడి మళ్ళీ మాటాడకుండా బుఱ్ఱకిందకు దించుకొని యింట్లో ప్రవేశించాను.

నేను గొప్పవాణ్ణి కాకపోయినా బీదవాణ్ణి అనిపించుకోడం నా అభిమతంకాదు మాపెద్దలపుణ్యామాంట మాత్రనలవడం నేర్పిన మూలాన్ని కూటికి గుడ్డకు లోటులేకుండా గడచిపోతుంది. మానవకోర్కెలకు అంతం ఎక్కడిది, ఘట్టాణి చదివిద్దామని బుద్ధిపుట్టింది. నాకొచ్చేరాబడికి దగ్గ ఖర్చుంది మాసంసారానికి ఎదుగూబొదుగూలేదు. చిగురుస్తూంటే మేకలు తింటూంటే తుమ్మమొక్కను జూచి నవ్వితే నాబ్రతుక్కీ నీసంసారానికి భేదంలేదని మొక్క సమాధానం యిచ్చినపుడు మాట్లాడకుండా తలదించుకుంది యిందుకే ఆనాటి నుంచీ మొక్కలచేతకూడా ఆతిట్లెక్కడ పడనని

మోటగించి సంసారాభివృద్ధి జేదామని ప్రయత్నం చెయ్యడం ప్రారంభించాను. కుత్తాణిఛదివిద్ధామనే బుద్ధి [illegible] ప్రయత్నంలో [illegible] వున్నంతలో సాగుతుందామరి పుస్తకాలు బడి జీతం - మంచిబట్టలు - వ్రాతపరికరాలు - ఎన్నో కావాలి ఇవన్నీ కావాలంటే డబ్బుకావాలి అగో క్కాటేమనకులోటు ప్రపంచంలో యిప్పుడు డబ్బుసంపాదించడానికి సులువైన మార్గం ఏమిటా అని ఆలోచించాను వర్తకం - అని చటుక్కున జ్ఞప్తికివచ్చింది

"పెట్టుబడో?" అనిగద్దించాడు శనిగాడు.

'ఆ! ఆ! ఆగుమరి ఆలోచిస్తున్నానా" అని సమాధానంచెప్పుకొని పెట్టుబడి - - పెట్టుబడి - అంటూ తలగోక్కుంటూ మనస్సును ఆలోచనలో పడేసాను.

అవాళ పనిమానుకొని రాత్రినిద్ర కూడామానుకొని ఏకగ్రీవంగా 24 గంటలు ఆలోచిస్తే ఒక్కటే మార్గం తట్టింది పూర్వులపుణ్యమా అంట వారిసంపాదించిన తాటాకిల్లు ఒక్కటి మాత్రం నాస్థిరాస్థి మూడేళ్ళకొకమారు యిల్లువిప్పి నేయించుకోడానికే తలప్రాణం తోక్కొస్తోంది. "దొంగలభయం ఎక్కువైంది మనకే వస్తువాహనాలు లేకపోయినా [illegible] ముంతేచాలు గోడ [illegible]ట్టించండి గోడపడిపోయిన తరువాతమరీదావురు మంటోంది [illegible]" [illegible] చెప్పని రోజేలేదు అయితే [illegible] ఏరోజు [illegible] [illegible] [illegible] సూరున్నాను.

ఇల్లుతాకట్టు పెట్టేద్దామనుకున్నాను. ఐనా ముందు ముందు లాభం రాబోయేటప్పుడు యిల్లు తణకిచ్చి రెండు మూడువందలు పెట్టుబడిపెడితే మాత్రంతప్పేముంది, సాహసించి పనిజేస్తే ఏదో ఒడ్డుకుజేరే మార్గం కనిపిస్తుంది. ఆపూట కాపూట అడుక్కుతినేవాళ్లుకూడా అభ్యుదయమంటేఏమిటో తెలుసుకొని తమపిల్లల్ని చదవేస్తారు. అక్కడికీ నేను ప్రయత్నించక్కాని ప్రయత్నం అంటూవుంటే ఫలితం మాత్రం యెందుకుండదూ? సోమిశెట్టి సన్నమొన్నటిదాకా పెసరట్టు దుకాణం పెట్టి పెళ్ళాంచేత ఇంటిదగ్గర అమ్మించి తాను [illegible] సుకొని తిరిగేవాడు. దానికొక్కనీ లాభంరావడం చేతనే యిప్పుడు బట్టలషాపుదాకా వచ్చింది నాడి బ్రతుకు ఇప్పుడు శెట్టిగారు అని పిలవాలిగాని ఏమాత్రం మర్యాద తక్కువ యిచ్చి పూర్వంలా పిలిచామురా అంటే పరువునష్టం దావాపెట్టి పీల్చి పిప్పిజేసేస్తాడు. ఇదంతా వర్తక మహిమేకదూ? పోనీ ఆయన షాహుకారు కోమట్లకు వ్యాపారం చెయ్యడంలో తెలివితేటలూ జాగ్రత్త ఎక్కువ వుంటవి, పైగా గాంధీగారు ఆ కులంలో పుట్టినప్పటినుండీ లోపల బేరంవాళ్ళను వరించిందనుకుందాం! మరి పెంటమ్మ మాటేమిటీ? నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం ముగ్గురు పిల్లల్ని తీసుకొని తూర్పునుంచి యిక్కడికి వచ్చింది వచ్చినకొత్తలో వాళ్ళందరికీ మోకాళ్ళదిగని గుడ్డలు. అవిదాకి రేవు ఏరుగున్నట్టుతొయ్యేదు. అల్లాంటి గుడ్డలు కట్టుకొని పగలుజూస్తే రాత్రికి కల్లోకొచ్చేటట్టుగా వుండేవారు గంజిచిప్పలు పట్టుకొని పిల్లలూతనూ యింటింటా తిరిగి కడుపు నింపుకొనేవారు. ఆ రెండోపిల్ల అచ్చికొంచెం బలంగా మాడ్డానికి [illegible] ప్రోత్సాహితంగా [illegible] పసిరూపాయ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అభివృద్ధి పొందింది, [illegible] [illegible]

"బియ్యం దుకాణంపెడితే అమ్మగలవా పెంటమ్మా" అని సుబ్బయ్యగారపు ఒకనాడు మాటవరసకి అడిగాడు. "అంత అదృష్టమా బాబూ" అని చిన్నగానవ్వి పవిట సదురుకొంది పెంటమ్మ.

తెల్లవారేసరికి సుబ్బయ్యకాపు అరుగుమీద బియ్యందుకాణం పెట్టింది, ఆనాటికానాడు వర్తకం పెరిగి పెద్దదైంది దాంతో పెంటమ్మ సుబ్బయ్య కాపుకు యింటిమనిషిగా మారిపోయింది ఇప్పుడు పెంటమ్మగార్ని తీసుకొచ్చినమనిషనిగాని, తూర్పు దనిగాని అనడానికి ఏపంచాయితీ బోర్డుప్రెసిడెంటుగారికీ దమ్ములేదు ఎలాచూసినా వర్తకం మహాలక్ష్మి. సాహసం లేకపోతేఏపనైనాచెయ్యడం మహాకష్టమని నా ఉద్దేశాన్ని బలపరచుకోడానికి జరిగిన కథలు కొన్నిటిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని సన్నాహంలోకి దిగాను

ఇంకెవరున్నారు, ఇల్లు తణకాపట్టటానికి సోమిశెట్టి ఒక్కడే తణకా దస్తావేజు చెట్టుకింద ప్లీడరు వీరాస్వామిచేత శెట్టికోరిన షరతులన్నీ పెట్టివ్రాయించి వ్రాసినందుకు వీరాస్వామికికొంత ముట్టజెప్పి మూడువందల రూపాయలు పుచ్చుకొన్నాను.

ఏం వర్తకం జెయ్యాలి ? ? ? చేసేవర్తకంలో యజమానికి యింతకు ముందుబాగా పరిచయం వుండాలి పెద్దపెద్దవర్తకాలు చెయ్యడానికి పెట్టుబడి చాలదు. దుంపల దుకాణంపెడితే మర్యాదనష్టం నాకు శరణ్యం ఒకటేవుంది. మందులషాపు. నాకుమాత్రవేయడం వృత్తికదా! అందుకని ఆయుర్వేదాశ్రమం పెడితే మంచిబాగా వుంటుందని నిర్ణయించుకున్నాను పట్టి వంటౌషధాలు అమ్మడంకంటే వాటితోపాటు మూలికలు పాషాణాలు, రసంవగైరా వస్తువులుకూడా అమ్మితే మంచి అభివృద్ధిలోనికి రావచ్చునని నాకు తోచింది, ఆయుర్వేదాశ్రమం పేరేం పెట్టాలి ? నాపేరుమీదపెడితే ఆత్మశ్లాఘం అని పించుకొంటుంది. కాకపోయినా నాపేరుమీదపెడితే బాగుపడుతుందని నమ్మకంలేదు కూడాను. ఆత్మవిశ్వాసంలేని పనిఏది చెయ్యగూడదని నా పేరుమీద పెట్టడం అనేదాన్ని విసర్జించుకొన్నాను. ఇక మావంశంలో యిప్పుడు మేముంటూన్న యిల్లు కట్టినవాడే కాస్తసంపాదకుడు, ఆయన పేరపెడితే బాగుంటుందని తుదినిర్ణయంజేసుకొ "సన్యాసాయుర్వేదాశ్రమం" అనిపేరుబెట్టి వ రూపాయలిచ్చి చిత్రకారునిచేతబోర్డు వ్రాయించాన మందులకొట్టు బాగా అమ్మాలి అంటే కాస్తబజరుకు దగ్గరగా ఐనా ఉంటేగాని బాగుండదు అక్కడ కొట్లు అద్దికి అడిగితే వీధిలో చిన్నగది లోప. కొంచెం పెద్దగదికలిపి 40 రూపాయలిమ్మని అడిగేరు. ఎరుగున్నవాళ్ళచేత రెండు రోజులు తిరిగి అడిగించి 30 రూపాయలకు అద్ది కుదిర్చాను, మాయిల్లు 5 రూపాయలకు అద్దికిచ్చి బజారులో వీధిగది కొట్టుకు మినహాయించి లోపలగదిలో కాపరంపెట్టాను.

నేలవేము, తిప్పతీగ వగైరా దగ్గరదొరికే ఔషధరాజాలన్నిటినీ తెప్పించాను, ఇక ఇంగువ కస్తూరి. గోరోజనం, రస, విష, పాషాణాదులు టోకునకొంటే బాగుంటుందని పేపరులో ప్రకటించే చిరునామాలకు తెలుగున ఉత్తరాలువ్రాస్తే జవాబులు రానేలేదు. ఒకాయన్ని అడిగితే ఇంగ్లీషున వ్రాయాలనిచెప్పేడు. స్కూలుఫైనలు ప్యాసైన అబ్బాయిచేత ఇంగ్లీషున ఉత్తరాలు వ్రాయించి ఆవాళ అతన్ని కాఫీహోటలుకు తీసుకవెళ్ళి రూపాయి ఖర్చుపెట్టాను, ఒకవారంరోజుల నాటికి చాలా చోట్లనుంచి మందుల కేట్లాగులు వచ్చినై. ఇంగ్లీషులోవున్నవాటిని స్కూలుఫైనలు పాసైన అబ్బాయి చదివిపెట్టేడు. ప్రతికేటలాగులోనూ షాపు యజమానులకు నూటికి 25 రూపాయలవంతున లాభంయిస్తామని వ్రాసున్నట్టుగా చదివిచెప్పేడు. అదివిని కాస్సేపు తన్మయత్వంలో వుండి సంతోషం అనుభవించాను. ఆడుగు కేటలాగులో రసము, పాషాణాదులు అంపడానికి "లైసెన్సు" కావాలి. "లైసెన్సు" వున్నమందు షాపులకు మాత్రమే అవి టోకున పంపబడును" అని గమనికలో వ్రాసినదాన్ని విన్నాను, లైసెన్సు

కావాలవినాకు ముందుతెలిసినా, స్వతంత్రింవచ్చింది కదా యిప్పుడుకూడా "లైసెన్సు" కావాలా అని మాట్లాడకూరుకున్నాను.

"లైసెన్సు" అనేమాట చెవినిబడగానే నాలో వున్నకొద్ది శాంతీ పలాయనం చిత్తగించింది. దాంతో "లైసెన్సుకంట్రోలరు" గారింటికి అఫీసుకీ వరసపెట్టి 15 రోజులుతిరిగాను. ఆఖరుకు ఆయన ప్రసన్నుడై నేను స్వయంగావచ్చి షాపు పరిశీలించందే "లైసెన్సు" యివ్వడంకుదరదని కచ్చితంగా చెప్పేశాడు. చిత్తం! అని ఒప్పుకొని వారు "టాక్సీ" మీదరావడానికి 20 రూపాయలు ఆయన చూస్తుండగా బంట్రోతుచేతిలోబెట్టి ఇంటికి తిరిగివచ్చాను.

'ఏమండో మూర్తిగారూ' ఆయుర్వేద ఆశ్రమానికి విఘ్నేశ్వరపూజ ఎప్పుడు జేస్తారు? మావంక కాస్తచూస్తూవుండండి వర్తకులు అని కనబడ్డవాళ్ళంతా అంటూంటే ముసిముసిగా నవ్వుకొని తీవిగానడచిపోయాను

ఆ మర్నాడుదయం పదిగంటలయ్యే సరికి లైసెన్సు కంట్రోలు ఆఫీసరుగారు కారులో దిగారు. వారు లోపలకురాగానే మర్యాదగా వుండదని కాఫీహోటలునుంచి 'స్వీట్సు' హాట్సు' తెప్పించి వారికి సమర్పించాను. బంట్రోతోడు సిగరెట్టుఅన్నట్టు సైగచేసాడు. వాడికేడబ్బులిచ్చి మంచిరకం సిగరెట్లుతెప్పించి వాటికి అగ్గిపెట్టి కలిపి ఆఫీసరుగారి దివ్యసముఖానికి సమర్పించుకొన్నాను. ఇలా ఓగంట గడచినతర్వాత

"ఇంతచిన్న గదిపనికిరాదు అదీకాకపోయినా యీగదిలో రస, విష, పాషాణాదులుంటాయి ఏ ఎలకైనా రాత్రిపూట పట్టుకపోయి అవతల గదిలో పడేయడానికి అవకాశంవుంది. అంచేత యీ కొట్టుసమీపంగా సంసారమేదీవుండకూడదని ఏ కరువుపెట్టి 'నేనుచెప్పిన వసతులుగలగది చూచుకొని అఫీసుకురండని' మర్యాదగాచెప్పి కారులో కూర్చున్నాడు. ఆయన వచ్చినప్పటి నుండే నానుదుటను పడుతున్న చెమటను వేలుతో ఊడ్చుకొని కారుకేసి చూస్తూ నిలబడిపోయాను. కారు కొంతదూరంవెళ్ళి ఆగిపోయింది. కారు డ్రైవరు నాకోసం వస్తున్నాడు అదిజూచినేను ఎదురెళ్ళేను. 'పెట్రోలు ఐపోయింది ఒక్కైదు రూపాయిలివ్వండి' అధికారస్వరంతో అడిగాడు. మాటాడకుండా మిగిలిన ఐదు రూపాయలు చేతిలోపెట్టి వెనక్కొచ్చాను.

సోమిశెట్టిగారివద్ద పుచ్చుకొన్న 300 రూపాయలు అనాటితోసరి. పైగా చిల్లరదుకాణం బాకీలు, ఇంటి అద్దెబాకీ సంసారం ఖర్చుల నిమిత్తంజేసిన చేబదుళ్ళూ మిగిలినాయి లైసెన్సు యివ్వలేదని తెలియగానే సోమిశెట్టిగారు బాకీ కోసరం వచ్చికూర్చున్నారు. ఇంటిఅద్ది, చిల్లరదుకాణందారూ అందరూ ఒక్కసారే కర్తవ్యంలేక "రేపు" అన్నాను. ఆమాట నానోటినుండి బయటికి వచ్చిందో లేదో శెట్టిగారు విరగబడ్డారు నామీద- రోజు మళ్ళకుండా పెద్దలు సంపాదించిన యిల్లుఅమ్మి బాకీలుతీర్చాను- నాకుటుంబంమాత్రం మామూలుగా మాత్రనలిపితెచ్చే డబ్బులమీద ఆధారపడికాస్త గంజితాగి, అంగవస్త్రం కట్టుకుంటూ పరాఖపంచల పాలైంది. మా అమ్మిన యింట్లోకి ఎప్పుడైనా వైద్యానికివెడితే దొడ్డిలో తుమ్మమొక్క-- రేఖతిరిగాలిగాని నీవల్లఏమౌతుందనిలే" అని ఎగతాళి చేస్తూవుంది,